

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/218556,Lucja-Marek-Arka-Pana-Pierwszy-kosciol-w-Nowej-Hucie.html>
27.02.2026, 03:32

Łucja Marek: Arka Pana. Pierwszy kościół w Nowej Hucie

15 maja 1977 r. metropolita krakowski kard. Karol Wojtyła konsekrował kościół pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Polski, popularnie zwany Arką Pana. Świątynia wzniesiona na terenie dawnej wsi Bieńczyce była pierwszym obiektem sakralnym w Nowej Hucie, która w zamyśle komunistów miała pozostać laicka.

[Kościół](#)

15.05

Widok z ulicy na kościół Arka Pana. Przy carillon (w centrum) zawieszony jest wielki szyld z Orłem w koronie. Na piersi orła tarcza z krzyżem i literą "M" pod jednym z ramion krzyża. Pod orłem napis: "HABEMUS PAPAM" [z łac. "Mamy papieża"]. Fot. AIPN

W październiku 1949 r. jeden z informatorów przekazał Urzędowi Bezpieczeństwa, że metropolita krakowski:

„kard. [Stefan Adam] Sapieha wraz ze swym kapelanem osobiście jeździł oglądać teren gdzie jest budowana Nowa Huta pod Krakowem, w związku z zamierzoną przez niego budową kościoła na tym terenie”.

Kardynał miał wezwać owego informatora i polecić mu wybranie miejsca pod budowę świątyni w pobliżu huty oraz dwóch miejsc w okolicy:

„w związku z tym, że osiedle hut, według wiadomości posiadanych przez Sapiechę, w roku przysłym zamieszkiwać będzie 25.000 ludzi i razem obliczone jest ono na 100.000 ludzi”.

Zamierzenia kard. Sapiehy urzeczywistniły się dopiero po blisko 30 latach od momentu rozpoczęcia budowy hutniczego osiedla, za czasów kolejnego następcy.

Miasto (bez) Boga

W maju 1947 r. komunistyczne władze podjęły decyzję o budowie kombinatu metalurgicznego i okalającego go miasta. Pod koniec lutego 1949 r. postanowiono o jego lokalizacji na terenie wsi Mogiła pod Krakowem. Cztery miesiące później na rolniczych polach rozpoczęto budowę osiedla dla pracowników przyszłej huty im. Lenina. Od 1 stycznia 1951 r. włączono Mogilę w granice Krakowa, a następnie utworzono dzielnicę Nowa Huta (powiększaną o tereny okolicznych wsi). W planach Nowej Huty nie przewidziano obiektu sakralnego, bo miało to być wzorcowe socjalistyczne miasto bez Boga. Kuźnia, w której zostanie ukształtowany nowy człowiek, budowniczy socjalistycznej Polski.

W związku z budową Nowej Huty kuria krakowska zabiegała o erygowanie nowych parafii. Książe kard. Sapieha dokonał pierwszej zmiany (wydzielił parafię w Czyżynach), a jego następca abp Eugeniusz Baziak erygował w 1952 r. parafię w Bieńczycach, przy istniejącej tam małej kaplicy. Budowa kościoła nie była możliwa, choć domagali się tego mieszkańcy. Dopiero po Październiku '56, na fali odwilży politycznej, władze wyraziły zgodę, ale cofnęły ją w 1959 r., co doprowadziło 27 kwietnia 1960 r. do starć z ludnością broniącą krzyża ustawionego na placu na os. Teatralnym, gdzie miał stanąć kościół. Pięć lat później władze wydały ponowną zgodę, ale w innej lokalizacji, w miejscu dotychczasowej kaplicy.

Budujemy Arkę

Do zmiany stanowiska władz przyczyniła się postawa kolejnego rządcy diecezji bp./abp. Karola Wojtyły (1962-1964 wikariusz kapitulny, 1964-1978 metropolita krakowski) i jego decyzja o powierzeniu parafii w Bieńczycach ks. Józefowi Gorzelanemu. Był to tzw. ksiądz patriota, kapłan pozytywnie ustosunkowany do władzy komunistycznej. W lipcu 1965 r., po czterech miesiącach starań, uzyskał on pozwolenie na „rozbudowę kaplicy w Nowej Hucie”, co *de facto* wiązało się z postawieniem nowego obiektu sakralnego. Jeszcze w tym samym roku Paweł VI przekazał metropolicie krakowskiemu i administratorowi parafii kamień z grobu św. Piotra, jako kamień węgielny na którym zostanie wzniesiony nowohucki kościół, dedykowany Królowej Polski. Papież wsparł to dzieło również finansowo.

Budowa ruszyła dwa lata później. Symbolicznie zainaugurował ją kard. Wojtyła, 14 października 1967 r., wykopując pierwsze grudki ziemi. Projekt kościoła opracował inż. arch. Władysław Pietrzyk, a konstruktorem obiektu został prof. Jan Grabacki. W bryłę świątyni – w kształcie łodzi z siedemdziesięciometrowym krzyżem-masztem, zwieńczonym koroną – zostały wpisane odwołania do staro- i nowotestamentowej symboliki (arki ocalenia, znaku zbawienia, patronki Polski). Budowa trwała dziesięć lat. Napotykała na trudności, zarówno natury obiektywnej, jak i na celowe utrudnienia ze strony władz administracyjnych.

[Czytaj artykuł Łucji Marek Arka Pana. Pierwszy kościół w Nowej Hucie na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kościół

Artykuł